

reddet minst fire menneskeliv. Melankolsk sa han: «Jeg har tatt langt flere liv i min karriere enn jeg har reddet.» Knappt noen orker å fortelle eller evner å skrive om det.

Abortene er antakelig i ferd med å bli mer usynlige, også for leger. En abort kan nå gjøres med piller hjemme. Likevel er kanskje reproduktive hendelser styrende også for moderne kvinners liv. Barna vi fikk. Barna vi ikke fikk. Barna vi ventet. Barna vi mistet og barna vi valgte bort. Den språklig litt famlende fortellingen om Henriette gir innblikk i en ung, urban kvinnes følelser før og etter et svangerskapsavbrudd. *Amygdala* er Kerosha Gonaseelans første roman. Forhåpentligvis får vi flere.

Anne Eskild

Kvinneklinikken
Akershus universitetssykehus

Abort i legemiljø

Mjaaland M.

13. uke

279 s. Oslo: Gyldendal, 2008. Pris NOK 349
ISBN 978-82-05-37606-9

Marianne Mjaaland tredje roman vart gitt ut til 30-årsmarkeringa for abortlova i juni 2008. Romanen fokuserer på etiske, medisinske og følelsemessige sider ved abortinngrep. Men han er også retta mot mange andre

tema; tidsklemma for travle legar, legeekteskap, samliv, lojalitet, vennskap, utruskap og svik både familiært og i det indre liv på intensiv, kirurgisk og gynekologisk avdeling.

Vera Wiehe vart satt på skrapestua på sin første arbeidsdag på gynekologisk avdeling. Idet narkosen startar ombestemmer pasienten seg og ber om at inngrepet blir stansa. Vera overhøyrer utsagnet, og i den påfølgjande gynekologiske undersøkinga i narkose palperer ho ei livmor som er godt over 12 veker. Ho oppdagar systemfeil med at det ikkje er gjort kvalifisert gynekologisk undersøking etterfølgt av ultralydundersøking for å fastsetje svangerskapets lengde. Under tvil utfører ho inngrepet på tradisjonelt vis for første trimester svangerskapsavbrudd – utan at ho har full blødningskontroll ved avslutninga av inngrepet. Pasienten blir derfor lagt på postoperativ intensivavdeling. Her ifrå rullar handlingane tett og vi møter dei andre personane i romanen.

Mjaaland, utdanna lege, kjenner sjuke-

husmiljøet godt. Språket og innhaldet fungerer best når ho skildrar aktiviteten på dei ulike avdelingane som handlinga er lagt til. Lesaren opplever Veras samvitskvalar med å ha gjennomført inngrepet til tross for at pasienten bad ho om å stanse, kvalane med at ho gjekk vidare med inngrepet då ho oppdaga at 12-vekersgrensa var langt overskride og uroa ho opplevde over blødningska som ikkje var under kontroll. I dette landskapet fungerer romanen. Idet romanen går over til å handle om Veras eige svangerskapsavbrot og dei illegale svangerskapsavbrota til hennar venninner, mistar romanen dybde. Disposisjonen er der. Ekteskapet mellom Vera og Axel har historie nok til at eit nytt svangerskap, planlagt (av den eine) eller ikkje-planlagt (av den andre), kunne gi nyanserte opplevingar av kor vanskeleg eit val er og kva for spørsmål Vera må ta stilling til før avgjerda om å avbryte eller fullføre svangerskapet. For Vera (og Axel) er det å etterleve arbeids- og barnehagetid i lange periodar meir enn nok og overskugar dei vanskelege kjenslene som Vera slit med i fråvær av kommunikasjon med Axel om savn, lojalitet, utruskap og svik. I dette landskapet av eksistensielle situasjonar kunne Mjaaland ha ikledd sine personar verdifull innsikt i kvinners (versus menns) dilemma med å vurdere om ho skal fullføre eller avbryte eit «nytt» svangerskap, i ung eller moden alder. I dette perspektivet kjem ikkje romanen under huden til Vera eller venninnene hennar. Vera forblir som kirurgen, eit handlande vesen, som tek beslutningar utan at vi er tilstrekkeleg innvigd i bakgrunnen for vala.

Marianne Mjaaland har skapt debatt med romanen. Ho fekk Livsvernprisen i 2009 for «å ha bidratt til åpenhet om kvinners erfaringer og opplevingar tilknyttet svangerskapsavbrudd». Romanen gir ei god skildring av legemiljøet på godt og vondt, frå den største omsorga for pasientene, til samhald, rivalisering, makt og karriereutvikling. Tematisk gaper romanen over for mange store spørsmål, slik at hovudtemaet, mangfaldet i den sosiale konteksten der svangerskapsavbrot er eit reelt val, blir svekt.

Finn Egil Skjeldestad

Kvinneklinikken
Institutt for klinisk medisin
Universitetssykehuset Nord-Norge

Komplisert krim

Cornwell P.

De dødes bok

400 s. Oslo: Gyldendal, 2008. Pris NOK 129
ISBN 978-82-05-39436-0

Gjennom nesten 20 år har vi fått følge rettsmedisineren Kay Scarpettas mange krevende og spennende oppdrag. Det begynte med boken *Post-mortem* som kom i 1990. Suksessforfatteren Patricia Cornwell (f. 1956)

har skapt ikke bare dr. Scarpetta selv, men et helt persongalleri rundt henne. Vi er blitt kjent med niesen Lucy, den tidligere politimannen Pete Marino, sekretæren Rose, kjæresten Benton Wesley og det svært amerikanske miljøet omkring dem (1).

Den 15. boken om Kay Scarpetta, *Book of the dead*, som utkom i 2007, er oversatt av Per Kristian Gudmundsen, ble utgitt på norsk første gang i 2008, og foreligger nå som pocketbok. Scarpetta er blitt privatpraktiserende (!) rettsmedisiner i Charleston, North Carolina. Både hennes faglige og private liv er blitt innfløkt, også forholdet til hennes nærmeste. Disse vanskelige relasjonene preger mye, ja faktisk litt for mye, av handlingen i denne boken.

Selve kringgaten begynner med drapet på en ung, kvinnelig amerikansk tennistjerne i Roma, like ved turistmagneten Piazza Navona. Drapsmannen hadde lemlestet liket, bl.a. fjernet begge øyne, fylt øyehulene med sand og forseglert øyelokkene med superlim. Dataanimasjoner av den mishandlede kroppen leder oss inn i en lang og komplisert historie som inneholder mye avansert teknologi og mange personer.

Handlingen fører oss fra Roma til USAs østkyst, og videre til Boston og California. Mange medisinske fenomener og diagnoser møter oss. De til dels spesielle diagnosene som trikotillomani, hypofyseadenom og hyperseksualitet pga. testosteronbehandling, minner om amerikanske fjernsynserier. Det kan ikke ha vært helt enkelt å oversette boken til norsk, men stort sett er resultatet tilfredsstillende.

Patricia Cornwell, som også har skrevet en leseverdige bok om Jack the Ripper (2), har en spesiell dragning mot seriemordere, og forneker seg heller ikke denne gangen. Etter 400 sider avsløres en ganske uventet og ikke helt tilforlatelig sammenheng. Ingen skal beskyldes forfatteren for å gjøre det enkelt for leserne å gjetten løsningen.

For dem som ikke er kjent med Kay Scarpetta og hennes medarbeidere fra før, må denne historien være enda mer krevende enn

for oss andre. Det er vanskelig å anbefale boken for Cornwell-debutanter. Begynn heller med de tidligste Scarpetta-bøkene. Selv om jeg tilhører Kay Scarpettas trofaste tilhengere, må jeg innrømme at jeg foretrekker kriminalromaner som er mindre kompliserte – og mer sannsynlige – enn *De dodes bok*.

Magne Nylenna
Helsebiblioteket

Litteratur

1. Akslen LA. Med mikroskopet som våpen. En kommentar til Patricia D. Cornwells kriminalromaner. Tidsskr Nor Lægeforen 1997; 117: 1149–52.
2. Cornwell P. Portrait of a killer. London: Little, Brown, 2002.

Aslak Eira er tilbake!

Thørring J.

Ildens øye

366 s. Oslo: Aschehoug, 2009. Pris NOK 369
ISBN 978-82-03-19550-1

Gynekolog Jorun Thørring er ute med sin fjerde kriminalroman på rad etter den kritikerroste debuten i 2005 (1). Jeg har lest alle. I sitt forfatterskap pendler Thørring mellom Paris og Tromsø. Begge steder er hun av naturlige

grunner lommekjent. Uansett åsted har hovedpersonene hennes nordnorske røtter. Unge Orla Os fra Vesterålen holder styr på den franske metropolen, mens det ligger på samiske Aslak Eiras skuldre å nøste opp og finne løsningen i *Ildens øye* – som i *Glassdukkene* (2).

I hovedsak foregår handlingen i nåtid, men bakgrunnen for begivenhetene ligger flere tiår tilbake i tid. Nærmere bestemt er de knyttet til den store bryggebrannen på havna i Tromsø i 1969. En noe mindre brann i et nybygg i det samme området i 2007 er også med, men betydningen av den er klart mindre, bortsett fra at det første drapet skjer der. Det får begivenhetene til å skyte fart.

To personer som det ble antatt at omkom i storbrannen, har hver sin sentrale rolle. For hvem var det egentlig som døde? Alt fra starten kommer det frem at det i hvert fall ikke var de to som ligger på kirkegården. Spørsmålene tårner seg opp for Aslak Eira og hans lille stab av medarbeidere.

Persongalleriet er stort sett dekkende for det mangfold av aktører som hører hjemme i romanen, og de fleste er troverdig fremstilt. Aslaks hjelpere, i første rekke den

kvinnelige assistenten, er blekere enn i *Glassdukkene*. Det gjelder også de andre på politihuset. Aslaks kvinnelige psykologvenn har lagt bort noen av sine outrerte manerer. Det er kanskje derfor han lykkes bedre i sin egen personlige utvikling av forholdet. Sønnen Niilas er 17 år og en stadig bekymring for alenefaren Aslak. Selv bekymret jeg meg lenge for hvordan jeg skulle plassere Niilas' kjæreste Victoria på 26 år. Minst troverdig er likevel den forhennevende, påstått geniale NTH-studenten som tidlig havnet på fylla. Han har for det første klart å holde seg i live imponerende lenge. Etter hvert henter han dessuten gradvis frem detaljer fra hukommelsen som har ligget under et konstant alkoholslør i nesten 40 år.

Thørring skriver stilrent, og hun har funnet sin stil. Språket er kortfattet, klart og presist. Kapitlene er korte og poengterte. Det er driv over fremstillingen, og som leser ligger man alltid et par hestehoder foran Aslak og hans folk. I likhet med forfatterens forrige bok (3) blir denne likevel litt for lang (4), og Niilas og Victoria tar mye av den overfløydige plassen. Etter hvert som flere og flere potensielle gjerningspersoner faller fra, begynte jeg å ane løsningen med rundt 100 sider til gode. Det viste seg at jeg hadde rett, uten at det forringer boken det minste.

Geir Jacobsen

Institutt for samfunnsmedisin
Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet

Litteratur

1. Thørring J. Skyggemannen. Oslo: Aschehoug, 2005.
2. Thørring J. Glassdukkene. Oslo: Aschehoug, 2006.
3. Thørring J. Tarantellen. Oslo: Aschehoug, 2007.
4. Nylenna M. Orla Os er tilbake! Anmeldelse av: Thørring J. Tarantellen. Tidsskr Nor Lægeforen 2007; 127: 3294.

Kappløp med døden

Bazell J.

Beat the reaper

309 s. New York, NY: Little, Brown and Company, 2009. Pris USD 15
ISBN 978-0-316-03221-6

Hovedpersonen og fortellerstemmen i denne kriminalromanen er turnuslegen Peter Brown ved Manhattan Catholic Hospital, en karakter som ikke er fremmed for bruk av sentralstimulerende midler og grov vold. Gjennom historiske tilbakeblikk forstår vi at legen Peter Brown er identisk med leiemorderen Pietro «Bearclaw» Brwna, som sju år tidligere tystet på mafiaen og fikk ny identitet i regi av vitnebeskyttelsesprogrammet. Problemene begynner i det øyeblikk Brwna blir gjenkjent på sykehuset av en dødssyk mann med tilknytning til mafiaen. Hvis pasienten dør, blir mafiaen

varslet. Dermed begynner et kappløp med døden – det gjelder å holde liv i den dødsyke pasienten og i seg selv. Romanen utfolder seg i løpet av noen hektiske timer på sykehuset, avbrutt av passasjer fra Brwnas fortid. Sykehusmiljøet skildres på en mørk og desillusjonert måte, ikke ulikt det vi finner i klassikeren *House of God* (1).

Romanen engasjerer fra første avsnitt og holder trykket oppe gjennom hele historien. Språket er raskt, røft og bygger opp under dramaet som utfolder seg i et halsbrekkende tempo. Underveis vikles hovedpersonen inn i spektakulære voldsepisoder som ikke ville ha vært malplassert i en Tarantino-film. Det omfattende noteapparatet omfatter informasjon du ikke visste du trengte, om alt fra Beatles' roadier til anatomiske forhold som etter hvert skal vise seg å være av stor betydning for den blodige slutten.

Dette er en underholdende, morsom og lettlest debutbok skrevet av legen Josh Bazell. Boken kan sterkt anbefales både til den kriminteresserte garde (jeg er vanligvis ikke en av dem) og til den som vil slå i hjel (!) noen timer med en god bok. En advarsel for den travle kollega – boken er vanskelig å legge fra seg når man først har begynt!

Lars Frich

Kirurgisk avdeling
Oslo Universitetsssykehus, Aker

Litteratur

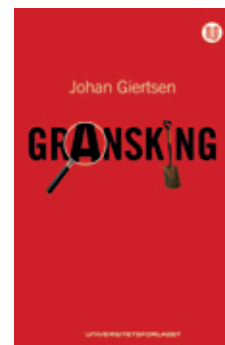
1. Markel H. The House of God. 30 years later. JAMA 2008; 299: 227–9. <http://jama.ama-assn.org/cgi/content/full/299/2/227> (1.8.2009).

En ekstraordinær undersøkelsesform

Giertsen J.

Gransking

270 s. Oslo: Universitetsforlaget, 2008.
Pris NOK 399
ISBN 978-82-15-01234-6

Når noe går galt, kommer kravet om gransking fort opp. Men hva skiller gransking fra hva vi på godt norsk kaller en undersøkelse? Forfatteren mener betegnelsen «gransking» bør forbeholdes spesielt grundige undersøkelser som

iverksettes etter større ulykker (f.eks. Alexander Kielland-ulykken i Nordsjøen, gruveulykken på Svalbard eller Scandinavian Star-brannen) eller andre ekstraordinære begivenheter der det reises spørsmål om brudd på lov eller om skjønn innen lovens